

tartoztak és egy kitapasztott, kiégetett kisméretű gödröt a szögletes kemence mellett. A két kemence közvetlenül egymás mellett feküdt, de jelentős szintkülönbség volt köztük. A szögletes tűzhely mintegy 20–25 cm-rel mélyebben feküdt, közvetlenül az altalajra építve, míg a kerek az altalaj felett felhalmozódott homogén világosbarna rétegre épült rá. Ezt az előbb említett kemencénél minden bizonnyal később építhették. A kicsi gödör a szögletes kemence K-i részén jelentkezett, oldalán és alján vastag, jól kiégett agyagréteggel.

Az egyik téglalap alakú épület maradványát a feltárási terület kettévágta, a szelvénybe hosszanti oldalának D-i része került bele. A földbe mélyített, 3,5 m hosszú épületalap alján padlómaradványt nem találtunk. Az épület K-i részén egy nagyméretű mészkődarabot figyeltünk meg. Nyugati, rövidebb oldalán egy erősen roncsolt kemence maradványa került elő. A leletanyag igazán fontos és kormeghatározásra alkalmas része ebben a 20 cm széles, kifli alakú, 50 cm mély, kitapasztott gödröskében jelentkezett. Egy 2 cm vastag falú, kavicsal és pelyvával soványított, vörös, fekete foltos sütőharang darabjai mellett egy korongon készült, finoman iszapolt, kavicsal soványított, érdes felületű, sötétszürke, vékony, ívelt falú fazék töredékeit találtuk meg. E két edénytöredék alapján a lelőhely kora 8–9. századnak határozható meg. Az 1. sz. objektum (gödör) betöltése fekete szenes, hamus volt, ebből több földmintát vettünk. A gödörben a kerámiatöredékek mellett nagyméretű, porózus paticsdarabok kerültek elő, melyek a szögletes kemence kupolájának omladékából származhattak.

Az 1. sz. objektumot egy nagyméretű, négyszögletes újkori beásás roncsolta szét, melynek határozott körvonalát nem sikerült megtalálni, az épületből ezért egyes leletanyag került elő. Az egyértelműen újkori vastárgyak (vaskések, kaszakó és egyéb vasdarabok) mellett durva, kézzel formált, vastag falú, samottal soványított, sötétszürke, fekete foltosra égetett kerámiatöredékeket találtunk. Az épületektől K-re két nagyméretű méhkas alakú gödör került elő. Az egyik eredetileg terménytároló lehetett, másodlagos felhasználása során azonban döngkútként funkcionált, erre utal a benne talált hatalmas mennyiségű állatcsontanyag. Főként ló-, szarvasmarha-, kecske-, juh- és kutyacsontokat találtunk, utóbbiakat anatómiai rendben. Ebből az objektumból kormeghatározásra alkalmas kerámia nem került elő. A méhkas alakú gödör oldalán enyhe égetés nyomát figyeltük meg (1,5–2 cm vastag vörös, szürke réteg), ami kapcsolható a gödör elsődleges funkciójához, miszerint az esetben a termény (gabona) behelyezése előtt kifüstölték az objektumot. Ugyanakkor a gödörben másodlagosan elhelyezett állatcsontok egy részén is égetés nyomait fedeztük föl, így lehetséges, hogy a gödör falán lévő égésnyom a másodlagos funkcióhoz köthető. Az altalaj folyamatos omlása miatt a gödör bontását még az előtt abba kellett hagyni, hogy az alját elértük volna, így az égett réteg teljes kiterjedését nem sikerült meghatározni.

A másik gödör egy egyenes falú és aljú, 3 m mély ciszterna lehetett. Erre utal erősen rétegzett, sárga agyagszalagokkal tarkított betöltése, valamint a gödörbe futó rövid (3–3,5 m) K–Ny-i irányú, mély, V-keresztmetszetű árok betöltése, amely megegyezik a gödörével. Ez ingadozó vízszintet feltételez az objektum használata során.

A már említett újkori tanyaháztól K-re egy 40 cm mély, É–D-i lefutású, homogén betöltésű, U-metszetű árkot, ill. közvetlenül mellette két másikat figyeltünk meg, melyekből kevés állatcsont és kézzel formált, samottal soványított, sötétszürke, fekete foltosra égetett 8–9. századi kerámia került elő.

A szelvény K-i végében az előző objektumoktól 30–40 m-re két további árok futott, melyekből kevés állatcsont és az előzőekkel megegyező típusú kerámia került felszínre.

A leletek a Magyar Nemzeti Múzeum – Örökségvédelmi Központ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Bányász Diána régésztechnikus.

FÜKÖH DÁNIEL

105. Csávoly, Straub-dűlő (KÖH 73247)

(Bács-Kiskun megye) A?

A HT-142 jelű régészeti lelőhely Csávolytól ÉNy-ra helyezkedik el, egy löszhát magaslati részén. A Magyar–Horvát gázvezeték építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során azonosították. Pontos körülhatárolására nem volt lehetőségünk a növényi fedettség miatt. Csak objektumfoltok kerültek elő, leletanyag nem.

2010. április 29–30-án feltártuk a vezeték építése által veszélyeztetett 164 m² nagyságú területet, melynek ÉK-i végében kezdtük meg a humuszolást, ahol a mintegy 80 cm vastag sötétbarna humuszréteg eltávolítása után 15–20 cm vastagságban egy humusszal erősen kevert, állatjárta löszös réteg jelentkezett. Az alatta előkerülő sárga lösztalajban már egyértelműen jelentkezett az objektumok foltja. A terület DNy-i irányba fokozatosan emelkedett, ezzel együtt a humusztakaró fokozatosan vékonyodott. A DNy-i részen már csak 30–40 cm vastagságú volt.

Összesen 4 régészeti objektumot – 3 árkot és 1 bizonytalan funkciójú, igen sekély gödröt – találtunk. Az objektumokból datáló leletanyag nem került elő. Egyetlen támpontot a gödör fölötti humuszrétegből előkerülő trapéz alakú vas övcsat jelenthet, mely az avar népesség viseletének volt jellegzetes darabja.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Dankó Judit, Czegléczki Tibor, Szöllösi Géza.

DEÁK ANDREA